

ŠKOLNÍ KRONIKA 1952-1954

Bělá (Ziernetschlag), dnes obec Malonty (dříve Meinetschlag)

O autorovi Vladimíru Klementovi:

Rupert Huber, Gallneukirchen (ze soukromého dopisu ze dne 1. 6. 2007 přátelům knihovníkům z Horního Rakouska, kteří se s Vladimírem Klementem mohli seznámit na srazech knihovníků z Horního Rakouska a jižních Čech po roce 1989).

Milí přátelé!

Dnes jsem obdržel od paní Hedwigy Klementové zprávu o úmrtí našeho milého kolegy Vladimíra Klementa.

Zemřel 26. května v nemocnici v Krumlově.

Ve svém zármutku vám chci o Vladimírovi vyprávět.

Nejprve vám napíšu, co vím o posledních měsících jeho života. Právě jsem telefonicky hovořil s Ludwigem Sommerem, který byl "jeho" studentem. Ludwig Sommer je nyní ředitelem Islámského gymnázia ve Vídni, dříve působil jako ředitel Rakouského gymnázia v Praze.

Ludwig Sommer přišel na svatodušní neděli na mši do Svatého Tomáše, vysoko nahoře položeného místa na Šumavě. Každou třetí neděli v měsíci se zde konala mše, kterou Vladimír organizoval a doprovázel jako varhaník.

Tam bylo sděleno, že Vladimír v noci na neděli zemřel. Předpokládá se, že příčinou smrti bylo selhání srdce v důsledku

Schulchronik 1952-1954

Bělá (früher Ziernetschlag, Gemeinde Meinetschlag, heute Malonty)

Zum Autor Vladimír Klement:

Von Rupert Huber, Gallneukirchen (aus einem privaten Brief vom 1.6.2007 an befreundete Bibliothekare aus Oberösterreich, die Vladimír Klement bei Treffen von Bibliothekaren aus Oberösterreich und Südböhmen nach 1989 kennenlernen konnten.)

Liebe Freundinnen und Freunde!

Heute habe ich von Frau Hedwig Klementová die Anzeige vom Tod unseres lieben Kollegen Vladimír Klement erhalten.

Er ist am 26. Mai im Krankenhaus Krummau gestorben.

In meiner Trauer will ich Euch von Vladimír erzählen.

Ich schreibe Euch zuerst, was ich von seinen letzten Lebensmonaten weiß. Ich habe eben mit Ludwig Sommer telefoniert. Ludwig Sommer war „sein“ Schüler. Ludwig Sommer ist jetzt Direktor des Islamischen Gymnasiums in Wien, war vorher Direktor des Österreichischen Gymnasiums in Prag.

Ludwig Sommer kam am Pfingstsonntag zur Messe nach St. Thomas, hoch oben im Böhmerwald. Jeden 3. Sonntag im Monat ist dort eine Messe, die Vladimír organisierte und als Organist begleitete.

Dort wurde mitgeteilt, dass Vladimír in der Nacht zu diesem Sonntag gestorben ist. Er dürfte an einem Herzversagen nach einer chronischen Nierenkrankheit gestorben

chronického onemocnění ledvin. Poslední rozloučení s ním se konalo ve středu 30. května při mši svaté ve Frymburku.

Na jeho přání doprovodila rodina a několik přátel rakev přes vesnici k oné kapli ležící nad Frymburkem. Odtud byl převezen do krematoria v Českých Budějovicích.

Jeho posledním přáním bylo, aby byl jeho popel rozptýlen do větru.

Loni v zimě, krátce po Vánocích, prodělal těžkou virovou infekci, která ho velmi oslabil. S Vladimírem jsem občas telefonoval a také ho navštěvoval. Minulou zimu dlouho odkládal mou návštěvu, protože se cítil příliš slabý na delší povídání.

Moje návštěvy byly většinou delší rozhovory a procházky. O navštěvování nemocného nestál. V březnu se mi konečně podařilo k Vladimírovi znovu zajít. Byl jsem šokován, když jsem viděl, jak je slabý, ztratil 20 % své tělesné hmotnosti.

Na tuto návštěvu jsem si vzal nahrávací zařízení, protože jsem měl v úmyslu zapsat jeho životní příběh. Zprvu to poněkud nevrle odmítal, ale pak souhlasil. Vyprávěl mi o svém dětství v Brně.

Pochází z učitelské a hudební rodiny, již jeho dědeček byl učitelem. Narodil se v roce 1929 v Brně a vyrůstal dvojjazyčně. Za své mateřské jazyky označuje němčinu a češtinu.

Po obecné škole navštěvoval gymnázium. V roce 1940 bylo gymnázium nacisty zavřeno. Mnoho jeho spolužáků muselo odejít na nucené práce do Říše a někteří

sein. Am Mittwoch 30. Mai wurde er mit einer Messe in Frymburk verabschiedet.

Über seinen Wunsch hat seine Familie und eine kleine Gemeinde den Sarg durch den Ort zu jener Kapelle, die oberhalb von Frymburk ist, begleitet. Von dort wurde er in das Krematorium nach Budweis überführt.

Es war sein testamentarischer Wunsch, dass seine Asche in den Wind zerstreut wird.

Im letzten Winter, kurz nach Weihnachten, hatte er eine schwere Virusinfektion, die ihn sehr schwächte. Telefoniert habe ich mit Vladimír gelegentlich und ihn dann auch besucht. Längere Zeit hat er im letzten Winter meinen Besuch verschoben, weil er sich zu schwach für ein längeres Gespräch fühlte.

Meine Besuche waren meistens längere Gespräche und Spaziergänge. Einen Krankenbesuch wollte er nicht. Endlich konnte ich wieder Vladimír im März besuchen. Ich war erschrocken, wie geschwächt er war, er hatte 20 % seines Körpergewichtes verloren.

Zu diesem Besuch hatte ich ein Aufnahmegerät mitgenommen, weil ich vorhatte, sein Lebensbild niederzuschreiben. Dagegen hatte er sich eher grantig gewehrt, aber dann doch eingewilligt. Er erzählte mir von seiner Kindheit in Brünn.

Er stammt aus einer Lehrer- und Musikerfamilie, schon der Großvater war Lehrer. 1929 in Brünn geboren, ist er zweisprachig aufgewachsen. Er bezeichnet Deutsch und Tschechisch als seine Muttersprachen.

Nach der Volksschule besuchte er das Gymnasium. Im Jahre 1940 wurde das Gymnasium von den Nazis geschlossen. Viele seiner Mitschüler mussten zur

tyto nucené práce nepřežili.

Vladimír říkal, že zažil osudové štěstí, požehnání. Musel pracovat jako zemědělský dělník na statku v severních Čechách. Tam se tvrdou prací vyučil zahradníkem.

Zahradnictví ve Frymburku v nadmořské výšce kolem 800 m n. m. pro něj bylo až do konce ambiciózní záležitostí. Majitel panství, německy mluvící šlechtic, ho velmi podporoval. Poskytoval mu literaturu, aby si mohl osvojit vzdělání.

Před blížící se frontou se s obtížemi dostal nakonec do Brna. Jeho rodný dům zničily granáty ustupujících esesáků, rodiče přebývali v nouzovém ubytovacím zařízení. Na jejich přání odjel do Českých Budějovic, protože tam bylo ještě gymnázium s internátem.

Brzy zde složil maturitu a začal studovat teologii. V roce 1947 byla teologická fakulta zrušena komunistickou vládou (musí jít o omyl, vláda byla ve skutečnosti ustavena komunisty až v roce 1948, pozn. B.R.). Vladimír zde však mohl vystudovat na učitele.

Živil se jako kostelník. Na motorce vozil kněze do vesnických kostelů na Šumavě a při mši hrál na varhany.

S Vladimírem jsem měl možnost projet několik míst na Šumavě.

Vyprávěl mi s pohnutím o těchto místech, o tom, jak se řešilo vysídlení Němců v roce 1947 (hlavně v roce 1946 pozn. B.R.), že požádali Vladimíra a kněze, aby přišli do rodného kostela na poslední mši, a že u portálu kostela už byly přivázané bedny.

Zwangsarbeit ins Deutsche Reich und einige haben diese Zwangsarbeit nicht überlebt.

Vladimír sagte, er habe ein schicksalhaftes Glück, einen Segen erfahren. Er wurde als Landarbeiter auf ein Gut in Nordböhmen verpflichtet. Er erlernte dort in harter Arbeit den Beruf eines Gärtners.

Gartenkultur auf ca. 800 m Seehöhe in Frymburk war ihm bis zuletzt ein ehrgeiziges Anliegen. Der Gutsherr, ein deutsch-sprechender Adelige, förderte ihn sehr. Er gab ihm Literatur, damit er sich Bildungsgut aneignen konnte.

Vor der heranziehenden Front schlug er sich nach Brünn durch. Sein Elternhaus war von Granaten der rückziehenden SS zerstört, seine Eltern waren in einem Notquartier. Über deren Wunsch ging er nach Budweis, weil es dort noch ein Gymnasium mit Internat gab.

Dort konnte er bald die Matura ablegen und er begann das Theologiestudium. 1947 wurde die theologische Fakultät von der kommunistischen Regierung aufgelöst (muss ein Fehler sein, die Regierung war erst 1948 tatsächlich von den Kommunisten gestellt worden, Anm.B.R.). Vladimír konnte jedoch dort die Lehrerausbildung machen.

Seinen Lebensunterhalt verdiente er sich als Kirchendiener. Mit dem Motorrad fuhr er Priester in die Kirchenorte des Böhmerwaldes und gestaltete mit Orgelspiel dort die Messen.

Ich konnte mit Vladimír durch mehrere Orte der Böhmerwaldregion fahren.

Er erzählte mir betroffen von diesen Orten, wie im Jahre 1947 (vor allem 1946, Anm.B.R.) die Aussiedlung der Deutschen abgehandelt worden ist, dass diese Vladimír und einen Priester zur letzten Messe in ihren angestammten Kirchenort gebeten hatten, und beim Kirchenportal

Své učitelské vzdělání zakončil závěrečnou prací na téma "Žákovské sebevraždy". O této práci mi vyprávěl už dříve.

Ze "své" beletrie tvořil teze a dokládal je statistikami z anglicky psaných časopisů, on, který se nikdy anglicky neučil.

Jako sociolog jsem řekl, že tato práce je ještě dnes na úrovni teorie společenských věd.

Od roku 1948 zahájil učitelskou dráhu v šumavských vesnicích. Vzpomínám si, jak mi vyprávěl, že měl mnoho žáků s různými mateřskými jazyky, Slováky, Ukrajince, Němce, Maďary, Rusy z Běloruska a také Čechy.

Vyučování se mu dařilo. A všichni se ochotně naučili česky. Český stát byl pro ně nadějí, ztotožňovali se s ním.

V této historické situaci se stal čestným knihovníkem. Vynaložil spoustu energie na to, aby opatřil českou literaturu, dětské knížky.

V Kaplici se oženil s Hedwigou (rozenou Hofko z Bělé, dříve Ziernetschlag u Meinetschlagu, dnes Malonty, pozn. B.R.).

Vyprávěl mi o poválečné historii Čech, o tom, jak probíhalo vyvlastňování selských statků do státních statků, jak zpočátku poměrně dost zemědělců ochotně vstupovalo do družstev, ale pak od hospodaření upustili, když jim byly vnuceny plánované odvody.

standen schon die geschnürten Kisten.

Sein Lehrerstudium hat er mit einer Abschlussarbeit über den „Schülerselbstmord“ abgeschlossen. Über diese Arbeit hat er mir schon früher erzählt.

Aus „seiner“ Belletristik hatte er Thesen gebildet, und aus englisch-sprachigen Zeitschriften hatte Vladimír – der nie Englisch gelernt hatte – Statistiken dazu unterlegt.

Als Soziologe sagte ich, diese Arbeit steht auch heute auf dem Stand der sozialwissenschaftlichen Theorie.

Ab 1948 begann er den Lehrerberuf in Dörfern des Böhmerwaldes. In Erinnerung habe ich seine Erzählung, dass er viele Schüler mit unterschiedlichen Muttersprachen hatte, Slowaken, Ukrainer, Deutsche, Ungarn, Russen aus Weißrussland und auch Tschechen.

Der Unterricht ist ihm gelungen. Und alle haben bereitwillig Tschechisch gelernt. Der tschechische Staat war für diese eine Hoffnung, sie haben sich mit diesem Staat identifiziert.

In dieser historischen Situation ist er ehrenamtlicher Bibliothekar geworden. Er hat viel Energie aufgebracht, um tschechische Literatur, Kinderliteratur herbeizuschaffen.

In Kaplitz hat er seine Frau Hedwig (eine geborene Hofko aus Bělá, ehemals Ziernetschlag bei Meinetschlag, heute Malonty, Anm. B.R.) geheiratet.

Die Nachkriegsgeschichte Böhmens hat er mir erzählt, wie die Enteignung der Bauernhöfe zu Staatsgütern erfolgte, wie anfangs nicht wenige Bauern sich bereitwillig zu Genossenschaften vereinten, aber dann, als ihnen Planvorgaben aufoktroiert wurden, die Höfe verlassen hatten.

Slyšet tyto zprávy pro něj bylo velmi důležité, protože - podle jeho teze - lidé nebyli v zásadě proti novému společenskému řádu, ale proti zbavení občanských práv.

Vladimír se musel stát vojákem - a protože byl věřící, byl považován za politicky nespolehlivého a přidělen k „PTP“ (pomocný technický prapor, pozn. překl.). Bída spočívala v tom, že voják s lopatou (místo zbraně, pozn. překl.) nevěděl, jak dlouho bude služba trvat, jeden rok? - dva roky?

Během této služby se u něj objevilo chronické poškození ledvin. Před třemi lety mu musela být odebrána ledvina, což mu v posledních letech vzalo hodně energie.

Od roku 1954 byl učitelem a obecním knihovníkem ve Frymburku (dříve Friedberg, odkud pocházela Fanny Greipl Adalberta Stiftera a také jeho přítel ministr Andreas Baumgartner, který sehrál málo známou, ale významnou roli v industrializaci habsburské monarchie po roce 1848, pozn.B.R.).

Nebyl to hladký běh života. V této pohraniční oblasti bylo mnoho vojáků a agentů tajné služby, říkal jim "Stapos" (v českém prostředí tomu odpovídá termín „estébáci“, pozn. překl.). Spontánní a otevřená slova mu vynesla přeložení a propuštění ze služby.

Když o tom Vladimír vyprávěl, vzpomněl jsem si na dobrého vojáka Švejka. Protože na učitelské schůzi opravil indoktrinujícího funkcionáře, že „Karel Marx“ není Rus, ale Němec, byl z učitelského místa odvolán.

Stal se řádným knihovníkem ve Vyšším Brodě (něm. Hohenfurt) A když udavači zjistili, že se jako knihovník tolik stýká s lidmi – ve vyšebrodském klášteře byla

Diese Berichte zu hören war ihm sehr wichtig, weil – so seine These – die Menschen nicht prinzipiell gegen die neue Gesellschaft waren, sondern gegen die Entmündigung.

Vladimír musste Soldat werden – und weil er als Kirchenmann als politisch unzuverlässig galt, musste er „Spatensoldat“ werden. Das Elend dabei war, dass ein Spatensoldat nicht wusste, wie lange der Dienst dauern wird, ein Jahr? – zwei Jahre?

Bei diesem Dienst hat er sich eine chronische Nierenschädigung zugezogen. Vor drei Jahren musste ihm eine Niere entfernt werden, und das hat ihm in den letzten Jahren viel Energie genommen.

Seit 1954 war er Lehrer und Gemeindebibliothekar in Frymburk (ehemals Friedberg, woher Adalbert Stifiers Fanny Greipl stammte, und auch sein Freund Minister Andreas Baumgartner, der eine kaum bekannte, aber relevante Rolle in der Industrialisierung der Habsburger Monarchie nach 1848 gespielt hat, Anm. B.R.).

Das war nicht eine glatte Lebenslaufbahn. In dieser Grenzregion waren viele Soldaten und Geheimdienstler, er nannte sie „Stapos“. Spontane, offene Worte haben ihm Versetzungen und Dienstenthebung eingebracht.

Wenn Vladimír davon erzählte, dachte ich an den braven Soldaten Schwejk. Weil er einen indoktrinierenden Funktionär in einer Lehrerversammlung korrigierte, dass „Karel Marx“ kein Russe war, sondern Deutscher, wurde er vom Schuldienst abgezogen.

Er wurde hauptamtlicher Bibliothekar in Vyšší Brod (deutsch Hohenfurt) Und als die Spitzel merkten, dass er als Bibliothekar so viel Kontakt mit den Menschen hatte – das

kasárna - byl odtud stažen.

Jeho novou prací byl hudebník v oblasti zábavné hudby. Musel pořádat svatby a zábavy. A opět mu bylo vytýkáno, že se neustále stýká s lidmi. Tajné služby, informátoři pro něj zůstali noční můrou po celý život.

Poté, co byl nezaměstnaný, mohl opět pracovat jako učitel. Před rokem 1968 se stal ředitelem školy ve Frymburku, po roce 1968 byl této funkce zbaven, ale mohl na škole zůstat jako učitel.

Pro Vladimíra byl podstatný humor, smích,... Bylo pro něj důležité, aby se žádný školní den neobešel bez smíchu. Když mu bylo v roce 1992 znovu nabídnuto vedení, odmítl a snažil se odejít do důchodu.

Zůstal knihovníkem obce Frymburk. Knihovnu navštívil naposledy dva dny před svou smrtí.

Naposledy jsem se mohl s Vladimírem setkat po Velikonocích. "Ve čtvrtek nechod', to jsem v knihovně, víš, chci se předtím šetřit a pak jsem unaven," byly stále opakované věty při hledání termínů schůzky.

A až do konce byl zapálený pro práci překladatele a tlumočníka. V důchodovém věku složil tlumočnickou zkoušku na univerzitě v Českých Budějovicích.

Jeho tlumočení bylo mnohem víc než jen správné překládání, bylo to zprostředkování světů, které se historicky odlišily, a také vzájemného kontaktu mezi nimi.

Dostalo se mi štěstí a mimořádného daru, protože jsem s ním mohl absolvovat mnoho vzdělávacích akcí.

Často jsem za ním mohl cestovat do Frymburku kvůli přípravám a pak jsme

Kloster Hohenfurt war Kaserne – wurde er von dort abgezogen.

Sein neuer Job war Unterhaltungsmusiker. Er hatte Trauungen zu gestalten und Unterhaltungen. Und wieder wurde ihm der ständige Kontakt zu den Menschen vorgehalten. Geheimdienste, Spitzel blieben ihm lebenslang ein Alb.

Nach Arbeitslosigkeit konnte er wieder als Lehrer arbeiten. Vor 1968 wurde er Schulleiter in Frymburk, nach 1968 wurde er dieses Amtes enthoben, konnte aber als Lehrer arbeiten.

Humor, Lachen,... war Vladimír wichtig. Es war ihm wichtig, dass es keinen Schultag gab, an dem nicht gelacht wurde. Als ihm 1992 abermals die Leitung angeboten wurden, lehnte er es ab und bemühte sich um Pensionierung.

Bibliothekar der Gemeinde Frymburk blieb er. Zuletzt war er in der Bibliothek zwei Tage vor seinem Sterben.

Zuletzt konnte ich Vladimír nach Ostern besuchen. „Komm nicht am Donnerstag, da mache ich Bibliothek, weißt, da will ich mich vorher schonen und dann bin ich müde“, waren ein Stehsatz bei der Terminsuche.

Und bis zuletzt arbeitete er leidenschaftlich gern als Übersetzer und Dolmetscher. In seinen Pensionsjahren legte er an der Universität Budweis die Dolmetscherprüfung ab.

Sein Dolmetschen war viel mehr als ein korrektes Übersetzen, es war ein Vermitteln von und zwischen historisch anders gewordenen Welten.

Ich bin glücklich und beschenkt, weil ich viele Bildungsveranstaltungen mit ihm gemeinsam machen konnte.

Zu den Vorbereitungen konnte ich oft zu ihm nach Frymburk reisen und gemeinsam

spolu jeli přes horský hřeben Šumavy do Krumlova.

Nehledali jsme nejjednodušší cestu, ale komunikace, které byly pro naše rozhovory poučné.

Předtím jsme se "museli" vypravit na místa, kde se vyprávějí příběhy. Mnoho rozhovorů o literatuře a historii ve mně zůstalo. V roce 1992 se nám podařilo uspořádat třídní společný seminář v uprostřed Šumavy v podnikovém hotelu v Hrdoňově na téma "Literatura nezná hranic".

Následující rok jsme měli na BlfEB sv. Wolfganga seminář na téma "Národ a nacionalismus". Setkali jsme se s Václavem Maidlem, historikem a literárním vědcem, tajemníkem Česko-německé historické komise.

Vysvětlil, jak se zde lidem prezentovala historie prostřednictvím literatury, filmů a hudby. "Politika se dělá na s použitím historie," vysvětlil nám. Informoval nás také o činnosti komise historiků.

Historikové se brzy shodli na společných pojmech týkajících se dějin. Doufejme, že to politické veřejnosti už nebude trvat dlouho.

Vladimír mi s nasazením pomáhal organizovat dobré vzdělávací výlety.

Vladimír si osvojil literaturu. Adalbert Stifter a Karel Čapek pro něj byli identifikací, "jsou ve mně, nikdo mi je už nemůže vzít".

Když jsem Vladimírovi vyprávěl, jak se mi líbil Bohumil Hrabal nebo že mě zaujal nějaký Topol, mlčel. Pak mi řekl, že se s tímto státem ztotožňuje jinak.

Vyslechl si mé horování pro Václava Havla

sind wir dann über einen Bergrücken des Böhmerwaldes nach Krummau gefahren.

Nicht den einfachsten Weg, sondern die Wege, die für unsere Gespräche aufschlussreich waren, suchten wir.

Orte des Erzählens „mussten“ wir vorher erwandern. Viele Gespräche über Literatur und Geschichte bleiben in mir. 1992 konnten wir mitten im Böhmerwald in einem Werkshotel in Hrdoňov ein 3-tägiges gemeinsames Seminar zum Thema „Literatur kennt keine Grenzen“ machen.

Im Jahr darauf im BlfEB St. Wolfgang ein Seminar zum Thema „Nation und Nationalismus“. Wir lernten dabei Václav Maidl kennen, Historiker und Literaturwissenschaftler, Sekretär der Deutsch-Tschechischen Historikerkommission.

Er erläuterte, wie die Geschichte den Menschen hier über Literatur und Filme und Musik dargeboten wurde. „Mit Geschichte wird Politik gemacht“, erläuterte er uns. Er berichtete auch von der Historikerkommission.

Die Historiker haben bald einen Konsens gefunden zu gemeinsamen Begriffen über die Geschichte. Die politische Öffentlichkeit braucht dazu hoffentlich nicht mehr lange.

Vladimír hat mir engagiert geholfen, gute Bildungsfahrten zu organisieren.

Vladimír hat Literatur verinnerlicht. Adalbert Stifter und Karel Čapek waren für ihn Identifikation, „die sind in mir, die kann mir niemand mehr nehmen“.

Als ich Vladimír von meinem Spaß an Bohumil Hrabal erzählte oder dass mich ein Topol beeindruckt, schwieg er. Dann gab er mir zu verstehen, er habe eine andere Identifikation mit diesem Staat.

Meinem Schwärmen für Václav Havel hörte

a pak řekl, že je to teď politik, ať nečekám žádný ideál.

Vladimír měl vysokou míru tolerance, bylo příjemné poznat tohoto člověka, mít ho za přítele!

Často se ptal na své kolegyně a kolegy z Horního Rakouska a žádal mě, abych jim vyřídil jeho pozdravy a přání. To je to, co dělám tímto dopisem.

Posílám vám srdečné pozdravy.

Rupert

er zu und sagte dann, er ist jetzt Politiker, erwarte kein Ideal.

Vladimír hatte eine hohe Toleranz, es war schön, diesem Menschen zu begegnen, ihn zum Freund zu haben!

Er erkundigte sich oft nach den Kolleginnen und Kollegen aus Oberösterreich und ich soll ihnen seine Grüße und Wünsche ausrichten. Das mache ich mit diesem Brief.

Ich grüße Euch in herzlicher Verbundenheit.

Rupert

***překlad do češtiny: Helga Grimmová,
Třeboň, spolupráce, Bernhard Riepl,
Kaplíče***